

«Alderdiok filosofia berean oinarritutako akordio inplizitua dugu hezkuntzan»

EAEko Euskal Eskola Publikoaren jaia hilaren 10ean ospatuko dute Zarautzen. Aitzakia baliatuta, hezkuntza publikoaren osasunaz galdegin diogu Isabel Celaá Hezkuntza sailburuari, mahai gainean jarritz murrizketak, hiru eleko eredua, eskola mapa, irakasleen prestakuntza, hezkuntza sistemaren egonkortasuna...

MIKEL GARCIA IDIAKEZ

Argazkiak: Alex Larretxi

Egiaz ze aukera dago Espainiako Gobernuak hezkuntzan iragarritako murrizketak eragozteko?

Benetako aukerak ditugula uste dugu guk. Laster helegiteak aurkeztuko ditugu Auzitegi Konstituzionalean, gure eskumenak hartzen dituzten neurri guztien kontra, eta neurri horiek indarrrik gabe utziko ditugu. Lege dekretuaren neurrietako batzuk aukerakoak dira, erkidegoen esku, eta kontuan hartuz gure hezkuntza sistemak inguruko hainbat herrialdetakoak baino adierazle hobeak lortzen dituela —EBko batez bestekoak baino emaitza hobeak ditugu haurrak eskolatzen, eskola uzten duten gazte kopuruan...—, ez dugu inongo asmorik ondo bideratua dagoena aldatzeko. Eta hori aintzat hartuta sistema konplexua dela gurea, bi hizkuntza koofizial lantzen dituen —euskararen presentzia handiagoarekin, diglosi egoeragatik— eta ingelesari leku garrantzitsua egiten ari zaiona.

Dena den, Wert ministroaren aurretik dagoeneko murrizketak egitea leporatu zizueten sindikatuek. Adibidez, ikasle kopuruak gora egin arren irakasle gehiago ez hartzeagatik edo irakasleen bajak 6. egunera arte ez ordezkatzegatik.

Hori ez da hala. Lehenik eta behin, igarotzen ari garen krisi larriaren jakitun gara eta neurri eraginkorrak hartu ditugu 2009tik, beti ere bi eremu babestuz: ikaslea, bera delako ikaskuntzaren muina eta helburua, eta profesionalen enplegua, profesionalen lana duina izateak asko hobetzen duelako irakaskuntzaren kalitatea. Lehen, eskatzen ziren ordezkapen guztiak onartzen ziren, araurik gabe, eta guk ordenatu egin genuen hori: Haur Hezkun-

tzan edo hezkuntza berezian, lehenengo egunetik ordezkatzeko dira bajak; LHn hiru egunera; eta DBHn, bost egunera. Eta irakaslea ez dagoen egun horietan, ikastetxeko zerbitzuek konpentsatzen dute hutsunea. Frogatua dugu bizpahiru eguneko ordezkapenak ez direla eraginkorrak. Baina Espainiako Gobernuak nahi duen bezala ordezkapena 10 egunera atzeratzeak esan nahiko luke horri aurre egiteko langile gehiago beharko lituzketela ikastetxeek.

Irakasle eta ikasle ratioei dagokienez, ez da egia ikasle kopuruak gora egin arren ez dugunik inor kontratatu. Iaz 200 kontratu berri baino gehiago izan genituen, baina egia da ratio txikiak aurkitu genituela, oso ikasle gutxiko gelak, eta sistemaren eraginkortasuna handitu dugula, beti ere ratioa gainditu gabe.

Eskola kontzertatuetan handitu dira ratioak...

Hitzarmenen barruan, baina eskola kontzertatuak ratio zertxobait ezberdinekin ari ziren funtzionatzen, ratio txikiagoekin. Kalitate oso handiko eskola publikoa dugu, eta oso ondo aritu den eskola kontzertatu sare osagarria daukagu, ondo baino hobeto finantzaturako sarea, besteak beste derrigorrezko hezkuntzaren ondorengo etapa ere finantzatzen delako hemen, Espainiako gainerako lurraldeetan ez bezala. Beraz, zilegi da baliabide gehiago eskatzea, niri gustatuko litzaidake hezkuntzarako askoz baliabide publiko gehiago izatea, buruan ditudan ideia guztiak gauzatzeko, baina gaur egun ditugun baliabideekin konpondu behar gara, eta nahiko ondo egiten dugula uste dut.

Zein da ikasgela bakoitzerako ikasle kopuru ideala, eta zein EAEn hitzartutako gehienezko ikasle/irakasle ratioa?

Inork ez daki zein den ratio ideala, esan dezakegun bakarra da sistema merkatu dezakegula ikasgelatan 40tik gora ikasle sartuta, baina hori ez da soluzioa. Hemen 25-30 ikasle arteko gelak ditugu, Estatuko ratioen azpitik. Baina ratio malguak dira, noski, 26 ikasle daudelako bi talde egitea adibidez xahutzea litzatekeelako eta xahutzea gorroto dut. Gure baliabideak arrazionalizatzeko gauza izan behar dugu.

Gai ekonomikoarekin bukatzeko, unibertsitate arloan Ikasle Kontseilua kexu da Bolonia sartu zenetik asko igo direlako matrikulen salneurriak. Tira, kredituak lehen baino garestixeagoak dira, bai, baina kreditu gutxiago dago, beraz ikasle batek graduako titulazio baterako eta

"Gurasoek ikastetxea askatasun osoz eta nahieran aukeratze hori Esperanza Aguirrek Madrilen egin berri duen proposamena da"

lizentziatura baterako ordaintzen dituen tasak berdinak izan daitezke, batzuetan.

Tasak eta prezio publikoak igotzeko, berriz, Unibertsitate Politikako Kontseilu Orokorren akordioa behar da, baina Espainiako Gobernuak bere kabuz erabaki zuen erkidegoek %15-30 artean igo beharko dituztela unibertsitate tasak. Guk tasetan Kontsumorako Prezioen Indizea aplikatzen jarraituko dugu, eta horrekin batera ikertzen ari gara zenbat ordaintzen duen eta zenbat ordaindu beharko lukeen ikasleak, unibertsitateko ikasketen arabera.

Nola joan da hiru eleko ereduaren esperientzia pilotua? Zein dira ondorio nagusiak?

Erantzun aparta izaten ari da parte hartzen ari diren ikastetxeetan. Dakizunez, hizkuntza bakoitzari [euskara, gaztelania eta ingelesa] 20 orduko gutxienezko eskaintzea du oinarri ereduak, baina horrek ez du kentzen hortik aurrera ikastetxe bakoitzak hizkuntza horietakoren bati besteei baino ordu gehiago eskaintzea, %60ra arte. Ingelesa sartu gabe, mundu globalizatu honetan desabantailan izango gara, ezingo dugu Europara atera.

Bai, %60ra arte eskaini dakioke hizkuntza bati, baina D eredu ere ez denean berme izan ikasle guztiak euskalduntzeko, eredu hau ez litzateke euskararentzat kalte izango? Hartzen da kontuan ikastetxearen testuingurua?

Inolaz ere ez da euskararentzako kalte, eta bai, hartzen da kontuan ikastetxearen testuingurua. Begira, esaten baldin badugu D ereduak ere ez duela euskalduntzen, esaten ariko ginatke euskarazko hezkuntzak ez duela zentzurik...

... Baina Eskola Kontseiluak esana da, B eta D ereduko ikasleak euskara gaitasun eskasekin ateratzen direla...

Eskola Kontseiluak bi urte baino ez ditu aintzat hartu. Aurrera doan ibilbidea da hau, eta denboran aurrera egin ahala hobetu egiten da hezkuntzaren kalitatea eta kopurua. D eredu, 2002. urtean eskola amaitu zuen ikasleak —jaiotzez elebiduna ez dena, eta testuinguru erdaldunekoa— jakintza kopuru txikiagoa du 2010. urtean amaitu duen ikasleak baino. Zergatik? Euskara aurrera doalako, gizartean, eta eskolak ezin du dena egin euskalduntze prozesuan, baina eskola da

gehien egiten ari dena. Esaten badugu D ereduak ez duela balio euskalduntzeko, orduan baztertu egin beharko genuke, eta hori izugarria da... eta gainera gezurra. Kontua da neurketa hori egiten zela 12 urteko ikasleekin, eta ikaslea oraindik ibilbidean dago, matematikak ere oraindik ez ditu guztiz berreratuta, eta ez dugu esaten matematikak ez dakizkienik.

Erabateko elebidunak gutxi daude historian eta bizitzan, bi eleetan guztiz murgilduta dauden komunitateetan baino ez da gertatzen: Belgikako, Holandako, Suitzako zati bat, Gipuzkoa... baina erabat-erabat elebidunak... Eskolak egiten duen ibilbidea egin daitekeen goren da, baina LHko 4. mailan neurketa eginda, ezin du dena jakin oraindik. Batxilergoa bukatuta ere, erabateko elebiduna izango da guraso elebakarrak izanda? Ez, baina horretarako beste zerbait behar da, eta ari dira gauzak aldatzen, euskara gizartean ari da sartzen.

Eskolan euskaraz ikasi duen ikaslea, baldintza jakinak beteta, hizkuntza horren ezagutza bermatzeko agiriak aurkeztetik salbuetsiko duen dekretua onartu du Jaurritzak. Berriz ere, eskolatik ez badira denak euskaldunduta ateratzen, ez litzateke euskara maila frogatu beharko?

30 urte baino gehiagoren ostean bietako bat: edo esaten dugu euskarazko irakaskuntzak balio duela, edo ez duela balio. Guretzat balio du, neurtzen dugun bakoitzean ikusi dugulako kalitatezko irakaskuntza dela. Euskaraz emandako ikasgaien irakaskuntzak kalitate ezin hobea du eta beraz edozein gauza transmititzeko kalitatea du euskarazko irakaskuntzak, baita euskara bera irakasteko ere. Eta

“Lehen, eskatzen ziren ordezkapen guztiak onartzen ziren, araurik gabe, eta guk ordenatu egin genuen hori. Frogatua dugu bizpahiru eguneko ordezkapenak ez direla eraginkorrak”.

“Esaten badugu D ereduak ere ez duela euskalduntzen, esaten ariko ginateke euskarazko hezkuntzak ez duela zentzurik”

hori hala bada, 14 urtez hizkuntza horretan ikasi duenak nola ez du frogatua izango PL2 bat duela? Kontrakoa litzateke zera esatea: “Bai, egin dute, baina ez dugu sinesten”. Sistemak ziurtasuna eta bermea izan behar du.

Eskola mapari dagokionez, nola eragiten die gurasoei, haien seme-alabentzat nahi duten ikastetxea eta beraz hezkuntza proiektua hautatzeko aukerarik ez izatea?

Nire ustez lasai asko aukeratu dezakete, baina eskaintza-baldintzen barruan. Gurasoek ikastetxea askatasun osoz eta nahieran aukeratze hori Esperanza Aguirrek Madrilen egin berri duen proposamena da. Horrelako eskaerekin gertatu daitekeena da ikastetxe batek sartzeko ilara mugagabea izatea eta ondoko ikastetxea hutsik egotea, lehenengoa aktiboagoa delako, pizgarri jakinak dituelako... eta ez, eskaintza planifikatua beharrezkoa da (ikastetxetik gertu bizitzea, anai-arrebak hor eskolatuta egotea, errenta maila...); bestea desordena da. Beste gauza bat da irizpide bakoitzari ematen zaion lehentasuna, baina planifikazioa beharrezkoa da, eskaerara egokitutako eskaintza.

Baina proiektu pedagogiko autonomoa, kalitatezkoa eta bereizgarria egiteko ez al ditu desmotibatuko jakiteak ikasleak aliritzira etorriko zaizkiela (eta ez ikastetxearen proiektu pedagogikoagatik)?

Ikastetxeek euren hezkuntza proiektu autonomo eta bereizgarrian egiten dute lan, proiektu pedagogiko oso ezberdinak eskaintzen dituzte batzuek eta besteek, eta ez zaizkie ikasleak aliritzira etortzen; herri berean

egonik, ikasle batzuek kontzertatu bat edo beste hautatzen dute, edo publikoa. Beste gauza bat da, oso ezberdina, kontzertatu batzuek diotenean eskaintza baino eskaera altuagoa dutela eta haur gehiago matrikulatu ahalko lituzketela. Baina sare guztietan profesionalak ari dira lanean eta zer egingo dugu, eskaera handiagoa duen ikastetxe bati eskaintza handitzea baimentzeagatik beste bateko profesionalak bota? Planifikazioa lau urterako egiten da eta arauak jarraitu behar dira.

Egungo curriculumean garrantzi handia ematen zaie gaitasunenei, baina teoriatik praktikara eramateko zailtasunak daude. Inbertitzen al da norabide horretan?

Bai, etengabe. Edukiak bakarrik ez, gauzak egiten irakasten dugu, trebeziak garatzen, baloreak irakasten... Besteen sufrimenduarekin enpatia garatzen, esaterako; terrorismoaren biktimenganako enpatia, besteak beste.

Horri dagokionez, Jaurilaritzatik sustaturiko bake eta bizikidetza planak aldaketarik izan al du ETArek amaierarekin? Babes handiagoa bilatu al da?

Erabateko babesa dauka, salbu ELA, LAB eta EILAS sindikatuena, tamalez. Sindikatu horiek ez dute sinatu, baina bai eskola publikoko zuzendariek, gurasoek, Baketik edo Bakeola bezalako erakundeek, patronal guztiek. Sindikatuak ikusiko dute zer egiten duten, baina gai hau funtsezkoa da gure herriarentzat, hainbeste urtetan gertatutako izugarrikeria berriz gerta ez dadin hezi behar ditugulako belaunaldi berriak.

Zein ildo jarraitzen du irakasleen prestakuntzak?

Trantsizio garaitik, euskal irakasleria positiboki bultzatua izan da autoikasketaren bidetik. Lehenengo euskararekin, lan handia izan zen irakasleen euskalduntzea –1985ean irakasleen %5a baino ez zen elebidun eta gaur egun %85a dago euskaldundual–; eta orain teknologia berrien implementazioarekin, hor dugu Eskola 2.0. Milaka irakasle prestatu ditugu eta hurrengo ikasturtea bukatzerako 80.000 ordenagailu banatuko ditugu LHko 5-6 eta DBHko 1-2 mailetan. Egin dugun ikerketaren arabera, Eskola 2.0ri esker ikasleen %96ak handitu egiten du ikasgaiarekiko duen arreta eta interesa. Eta azkenik, hiru eleko ereduarekin ingelesean jarri dugu indarra eta gutxi gorabehera irakasleriaren erdiak ingelese daki.

Ordenagailuak banatu dituzuela aipatu duzu, baina azpiegiturak izan arren askotan ez al da falta teknologia berriak edukiz betetzea?

Eskola 2.0 martxan jarri genuenetik material berria eta berezkoa sortzen ari gara, deialdie-

0-3 adina

“Kargua hartu nuenean Anjeles Iztuetak egindako haurreskolen sarea aurkitu nuen; sarea ondo ari da lanean eta guk egin duguna izan da haurreskolen proiektua ikastetxe publikoarenarekin koordinatu, batetik bestera jauzi handia egon ez dadin. Kontua da Rajoyren Gobernuak berriz ere, atzeraka eginez, lanaren eta familiaren arteko kontziliaziotzat hartu duela etapa hori. Eta guk betitik ulertu dugu 0-3 etapa, hezkuntza eta asistentzia etapa gisa. Ala urtebeteko umea ezin da hezi?”.

tara aurkeztu diren argitaletxe eta talde pedagogikoen bidez. Baina etorkizunean ezingo ditugu testu-liburuen doako mailegua eta Eskola 2.0, biak mantendu. Proiektu modernizatzailea antolatu behar da, liburu digitalen bidetik, eta argitaletxeekin harremanetan gaude horretarako.

Laster hauteskundeak izango ditugu. Ez al litzateke beharrezkoa izango beste herrialde batzuen gisan alderdien arteko gutxieneko akordioa hezkuntzan, gobernu berriek irakas-kuntza eredia nahieran alda ez dezaten?

Hezkuntzan badugu akordioa, baina bizitzaren edozein arlotan beti joera daukagu, agian herrialde honetan beste batzuetan baino gehiago, botilaren zein zati dagoen huts, arreta hor jartzeko, azpimarratzeko, eta ez diogu beterik dagoen zatia begiratzen. Euskal hezkuntza sistema da, beste edozeinekin konparatuta, dagoen sistemarik egonkorrena. Akordioetatik sortzen delako. Funtsean, partekatutako filosofia berean oinarritutako akordio inplizitua daukagu, eta hori da gure ondarerik handiena: denok nahi dugu hezkuntza sistema elebiduna, hezkuntza sistema ulerkorra 16 urtera arte (DBH 4 arte elkarrekin egon daitezela), 0-3 adina hezigarria eta asistentziala izatea, derrigorrezko hezkuntza ostekoa ere doakoa izatea...

Baina DBH 4ra arte elkarrekin egote hori alda-tu nahi du Espainiako Gobernuak, DBHri urtebete jan eta Batxilergoari edo Lanbide Heziketari gehituz. Azken finean, Estatuko erabakiek eragiten diote hemengo hezkuntza sistemari, aipatu dituzun akordio horien gaindi.

Hala da. Batzuetan kanpoko faktoreek eragiten diote gureari, adibidez Rajoyren Gobernuak hezkuntza sistemaren egitura aldatu nahi izateak, gure ustez beharrezkoa ez dena. Zentzugabea da eskola uzten duten ikasle kopurua gutxitzeko Batxilergoan eskua sartzea, beste parametro batzuk dira. ■

